

The Benefit of the Doubt—Deconstructing Pesach Sheini

Intro

B"Y have just begun second year in the *midbar*, and they are reminded to partake of the Korban Pesach as they did in Mitzrayim just one year prior. But unlike in Mitzrayim, this time around there are some individuals who are *temei'ei meit* (ritually impure due to contact with the dead) and are therefore proscribed from partaking of the Korban Pesach.

In today's shiur, we will carefully scrutinize the textual account as presented in the Torah. We will read of the "banned individuals" request and see how God not only validates their claim but does them—and all of B"Y—one better. We will then see how the Mishnah takes God's expansion even one step further, and how Rav Y. D. Soloveitchik's understanding of this *mishnah* goes even beyond that.

We will explore the reason for this "make-up" opportunity and why it's applied specifically, and only, to the Korban Pesach.

Next, we will compare this episode to another textually and thematically connected one, that of Benot Tzelofchad, and round it out with a connection to Avraham's plea to God re. the people of Sedom.

Finally, we will address: an obscure passage in the Haggadah, two *minhagim* of Pesach Sheini, and one related *halachah*, all of which drive home the underlying theme we will develop.

We hope to emerge with an understanding of one aspect of how God relates to us as humans who have free will, and how that in turn should, and must, impact how we relate to one another.

The Text

במדבר ט:א-יב

וידבר יהוה אל־מֹשֶׁה בְּמִדְבַר־סִינִי בַשָּׁנָה הַשְּׁנִיָּה לְצֵאתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם בְּחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן לֵאמֹר:
ויעשו בני־ישראל את־הַפֶּסַח בְּמוֹעֵדוֹ:

בְּאַרְבַּעַת עָשָׂר יוֹם בְּחֹדֶשׁ הַזֶּה בֵּין הָעֲרֵבִים תַּעֲשׂוּ אֹתוֹ בְּמַעֲדוֹ כְּכָל־חֻקֹּתָיו וּכְכָל־מִשְׁפָּטָיו תַּעֲשׂוּ אֹתוֹ:
וידבר מֹשֶׁה אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לַעֲשֵׂת הַפֶּסַח:

ויעשו את־הַפֶּסַח בְּרִאשׁוֹן בְּאַרְבַּעַת עָשָׂר יוֹם לְחֹדֶשׁ בֵּין הָעֲרֵבִים בְּמִדְבַר סִינִי כְּכֹל אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה בֶּן עָשׂוֹ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:

ויהי אֲנָשִׁים אֲשֶׁר הָיוּ טְמֵאִים לְנַפְשׁ אָדָם וְלֹא־יָכְלוּ לַעֲשׂוֹת־הַפֶּסַח בַּיּוֹם הַהוּא וַיִּקְרְבוּ לִפְנֵי מֹשֶׁה וּלְפָנֵי אֶהֱרֹן בְּיוֹם הַהוּא:
וַיֹּאמְרוּ הָאֲנָשִׁים הַהֵמָּה אֵלֵינוּ אֲנַחְנוּ טְמֵאִים לְנַפְשׁ אָדָם לָמָּה נִגְרַע לְבַלְתִּי הַקְרִיב אֶת־קִרְבָּן יְהוָה בְּמַעֲדוֹ בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:

וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם מֹשֶׁה עֲמִדוּ וְאַשְׁמְעָה מֵהִיצָיְתָה יְהוָה לָכֶם:

וידבר יהוה אל־מֹשֶׁה לֵאמֹר:

דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר אִישׁ אִישׁ כִּי־יְהִי־טְמֵא אִלְּנַפְשׁ אוֹ בְּדַרְךְ רְחֹקָה לָכֶם אוֹ לְדַרְתֵּיכֶם וַעֲשֵׂה פֶסַח לַיהוָה:
בְּחֹדֶשׁ הַשְּׁנִי בְּאַרְבַּעַת עָשָׂר יוֹם בֵּין הָעֲרֵבִים יַעֲשׂוּ אֹתוֹ עַל־מִצּוֹת וּמִרְיִים יֹאכְלֵהוּ:

לֹא־יִשְׁאִירוּ מִמֶּנּוּ עַד־בֹּקֶר וַעֲצֵם לֹא יִשְׁבְּרוּ־בּוֹ כְּכָל־חֻקֵּי הַפֶּסַח יַעֲשׂוּ אֹתוֹ:

The Mishnah's Expansion

משנה, פסחים ט:א-ב

מי שְׁהִיָּה טְמֵא אוֹ בְּדַרְךְ רְחֹקָה וְלֹא עָשָׂה אֶת הָרִאשׁוֹן, יַעֲשֵׂה אֶת הַשְּׁנִי.

אם כן, לָמָּה נֹאמַר טְמֵא אוֹ שְׁהִיָּה בְּדַרְךְ רְחֹקָה? שְׂאֵלוֹ פְטוּרִין מֵהַכֹּרֶת, וְאֵלוֹ חֲטִיבִין בְּהַכֹּרֶת:

איזוֹ הִיא דַּרְךְ רְחֹקָה? מִן הַמּוֹדִיעִים וְלַחוּץ, וּכְמִדְתָּהּ לְכָל רוּחַ, דַּבְּרֵי רַבִּי עֲקִיבָא. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, מֵאַסְקֶפֶת הָעֵזְרָה וְלַחוּץ.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, לְפִיקָךְ נִקּוּד עַל ה', לּוֹמֵר, לֹא מִפְּנֵי שְׂרַחֲקָה וְדַאי, אֶלָּא מֵאַסְקֶפֶת הָעֵזְרָה וְלַחוּץ:

Rav Soloveitchik's Understanding of R' Eliezer

Extending "*derech rechokah*" to emotional/psychological "distance."

Why the Make-Up Specifically for Korban Pesach

מנחת חינוך, מצווה שפ"ב

משרשי המצוה, לפי שמצות הפסח הוא אות חזק וברור לכל רואי השמש בחדוש העולם. כי אז בעת ההיא עשה עמנו האל ברוך הוא נסים ונפלאות גדולות ושנה טבע העולם לעיני עמים רבים, וראו כל עמי הארץ כי השגתו ויכלתו בתחוננים, ואז בעת ההיא האמינו הכל ויאמינו כל הבאים אחריהם לעולם באמת שהוא ברוך הוא ברא העולם יש מאין בעת שרצה... כמו כן נמנע לבקע מצולות ים עד עבר בתוכו עם כבד בייבשה וישבו למקומן, ולהחיות עם גדול ורב ארבעים שנה מלחם היורד מן השמים יום יום, ויתר האתות והמופתים שעשה לנו בעת ההיא שכלן נתחדשו בהפך הטבעים... הוא העמוד החזק באמונתנו ובתורתנו.

על כן היה מצונו ברוך הוא לזכות במצוה זו הנכבדת כל איש מישראל, ואל יעכבהו אנס ורחוק מקום מעשותה, כי אם יקרה עון שנאנס בחדש הראשון ולא זכה בה עם הקודמים יעשה אותה בחדש השני.

ולפי שהוא יסוד גדול בדת, הגיע החיוב גם כן אף על הגר שנתגר בין פסח ראשון לשני, וכן קטן שהגדיל בין שני הפסחים שחייבים לעשות פסח שני (רמב"ם קרבן פסח ו ז).

Pesach Sheini in Action!

דברי הימים ב, ל:א-כז

וישלח יחזקיהו על-כל ישראל ויהודה וגם אגרות כתב על-אפרים ומנשה לבוא לבית-יהוה בירושלם לעשות פסח ליהוה אלהי ישראל:

ויעץ המלך ושריו וכל-הקהל בירושלם לעשות הפסח בחדש השני:

כי לא יכלו לעשותו בעת ההיא כי הפהנים לא-התקדשו למדי והעם לא-נאספו לירושלם:

וישר הדבר בעיני המלך ובעיני כל-הקהל:

ויעמידו דבר להעביר קול בכל-ישראל מבאר-שבע ועד-דן לבוא לעשות פסח ליהוה אלהי ישראל בירושלם...

וילכו הרצים באגרות מיד המלך ושריו בכל-ישראל ויהודה וכמצות המלך לאמר בני ישראל שובו אלי-יהוה אלהי אברהם יצחק

וישראל וישב אל-הפליטה הנשארת לכם מפך מלכי אשור:

ואל-תהיו כאבותיכם וכאחייכם אשר מעלו ביהוה אלהי אבותיהם ויתנם לשמה כאשר אתם ראים:

עתה אל-תקשו ערפכם כאבותיכם תנו-יד ליהוה ובאו למקדשו אשר הקדיש לעולם ועבדו את-יהוה אלהיכם וישב מכם חרון אפו:

כי בשובכם על-יהוה אחיכם ובניכם לרחמים לפני שוביהם ולשוב לארץ הזאת פי-חנן ורחום יהוה אלהיכם ולא-יסיר פנים מכם אם-תשובו אליו...

ויאספו ירושלם עם-רב לעשות את-חג המצות בחדש השני קהל לרב מאד...

וישחטו הפסח בארבעה עשר לחדש השני והפהנים והלויים נכלמו ויתקדשו ויביאו עלות בית יהוה...

ויעשו בני-ישראל הנמצאים בירושלם את-חג המצות שבעת ימים בשמחה גדולה ומהללים ליהוה יום ביום הלויים והפהנים בכלי-עז ליהוה:

וידבר יחזקיהו על-לב כל-הלויים המשפילים שכל-טוב ליהוה ויאכלו את-המועד שבעת הימים מזבחים זבחי שלמים ומתודים ליהוה אלהי אבותיהם...

ותהי שמחה גדולה בירושלם כי מימי שלמה בן-דוד מלך ישראל לא כזאת בירושלם:

ויקמו הפהנים הלויים ויברכו את-העם וישמע בקולם ותבוא תפלתם למעון קדשו לשמים:

Benot Tzelofchad

במדבר כז:א-יא

ותקרבנה בנות צלפחד בן-חפר בן-גלעד בן-מכיר בן-מנשה למשפחת מנשה בן-יוסף ואלה שמות בנותיו מחלה נעה וחסלה ומלכה ותרצה:

ותעמדנה לפני משה ולפני אלעזר הכהן ולפני הנשיאם וכל-העדה פתח אהל-מועד לאמר:

אבינו מת במדבר והוא לא-היה בתוך העדה הנועדים על-יהוה בעדת-קרח כי-בטאו מת ובנים לא-היו לו:

למה יגרע שם-אבינו מתוך משפחתו כי אין לו בן תנה-לנו אחזה בתוך אחי אבינו:

ויקרב משה את-משפטן לפני יהוה:

ויאמר יהוה אל-משה לאמר:

כן בנות צלפחד דברת נלן תתן להם אחזת נחלה בתוך אחי אביהם והעברת את-נחלת אביהן להן:

ואל-בני ישראל תדבר לאמר איש כי-ימות ובו אין לו והעברתם את-נחלתו לבתו:

ואם-אין לו בת ונתתם את-נחלתו לאחיו...

ואם-אין אחים לאביו ונתתם את-נחלתו לשאר הקרב אליו ממשפחתו וירש אתה והיתה לבני ישראל לחקת משפט כאשר צוה יהוה את-משה:

Avraham's Standout Quality

בראשית יח:יז-לג

וַיְהִי אֲמֵר הַמְכַסֶּה אֲנִי מֵאַבְרָהָם אֲשֶׁר אֲנִי עֹשֶׂה:
וְאַבְרָהָם הָיָה לְגֹי גָדוֹל וְעַצוּם וְנִבְרָכוּ-בּוֹ כָּל גּוֹי הָאָרֶץ:
כִּי יָדַעְתִּיו לְמַעַן אֲשֶׁר יִצְוֶה אֶת-בְּנָיו וְאֶת-בֵּיתוֹ אַחֲרָיו וְשָׁמְרוּ דְרָךְ יְהוָה לַעֲשׂוֹת צְדָקָה וּמִשְׁפָּט לְמַעַן הָבִיא יְהוָה עַל-אַבְרָהָם אֶת
אֲשֶׁר-דִּבֶּר עָלָיו:
וַיֹּאמֶר יְהוָה זַעֲקֵת סָדָם וְעַמָּהּ כִּי-רָבָה וְחַטָּאתָם כִּי כִבְדָה מְאֹד:
אֲרִדְהָ-נָּא וְאַרְאֶה הַכְּצַעֲקֶתָהּ הַבָּאָה אֵלַי עָשׂוּ אִ בְּלֶה וְאִם-לֹא אֲדַעָה:
וַיִּפְנֶוּ מִשָּׁם הָאֲנָשִׁים וַיֵּלְכוּ סָדָמָה וְאַבְרָהָם עֹדְנֹו עֹמֵד לִפְנֵי יְהוָה:
וַיִּגַּשׁ אַבְרָהָם וַיֹּאמֶר הָאֵף תִּסְפָּה צְדִיק עִם-רָשָׁע:
אוּלֵי יֵשׁ חַמְשִׁים צְדִיקִים בְּתוֹךְ הָעִיר הָאֵף תִּסְפָּה וְלֹא-תִשָּׂא לְמַקְוִים לְמַעַן חַמְשִׁים הַצְדִיקִים אֲשֶׁר בְּקִרְבָּה:
חֲלָלָה לָךְ מַעֲשֵׂת אִ בְּדַבֵּר הַזֶּה לְהַמְיִת צְדִיק עִם-רָשָׁע וְהָיָה כַצְדִיק כְּרָשָׁע חֲלָלָה לָךְ הַשֹּׁפֵט כָּל-הָאָרֶץ לֹא יַעֲשֶׂה מִשְׁפָּט:
וַיֹּאמֶר יְהוָה אִם-אֲמַצָּא בְּסָדָם חַמְשִׁים צְדִיקִים בְּתוֹךְ הָעִיר וְנִשְׂאֵתִי לְכָל-הַמָּקוֹם בְּעִבְיָרָם...
וַיֹּאמֶר אֵל-יְיָ יַחַר לִאֲדֹנָי וְאַדְבַּרְהָ אֶר-הַפֶּעַם אוּלֵי יִמְצָאוּן שָׁם עֲשָׂרָה וַיֹּאמֶר לֹא אֲשַׁחִיֵּת בְּעִבְיָר הָעֲשָׂרָה:
וַיֵּלֶךְ יְהוָה כַּאֲשֶׁר כָּלָה לְדַבֵּר אֶל-אַבְרָהָם וְאַבְרָהָם נָשָׁב לְמַקְמוֹ:

An Obscure Haggadah Passage

Koreich opens with the following:

זכר למקדש כהלל. כן עשה הלל בזמן שבית המקדש היה קיים. היה כורך (פסח) מצה ומרור ואוכלם ביחד, לקיים מה שנאמר:
"על מצות ומרורים יאכלוהו."

Note: This *pasuk* is not from Parashat Bo (which discusses the *halachot* of the Korban Pesach). Rather, it's from our passage-du-jour, the text of Pesach Sheini!

2 Minhagim of Pesach Sheini

- Eating Matzah
- Not reciting Tachanun

Q: Why observe any "*minhagei* Pesach Sheini" if it was only a dispensation for the few and did not apply to all of B"Y?

A: To instill in us and help us internalize the above message of fairness to others.

And 1 Halachah: Tashlumim

שולחן ערוך, אורח חיים קח:א-ב

טעה או נאנס ולא התפלל שחרית מתפלל מנחה שתיים, הראשונה מנחה והשנייה לתשלומין...
טעה ולא התפלל מנחה מתפלל ערבית שתיים, הראשונה ערבית והשנייה לתשלומין.
טעה ולא התפלל ערבית מתפלל שחרית ב', הראשונה שחרית והב' לתשלומין.

הגיד לך אדם מה טוב ומה יהיה דורש ממך כי אם **עשות משפט** ואהבת חסד והצניע לכת עם אלהיך.
(מיכה ו:ח)

